

Handlingsplan med riktlinjer för studie- och yrkesorientering i Ystad kommun

Studie- och yrkesorientering är en lång process och en väl fungerande studie- och yrkesorientering skapar en betydelsefull grund för elevens möjligheter att fatta viktiga beslut för framtiden.

(Allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesorientering, Skolverket, 2009)

BAKGRUND

På uppdrag av Myndigheten för skolutveckling har Ystad kommun blivit utsedd att utveckla kvalitén på studie- och yrkesorienteringen. Det är av stor vikt att alla barn, elever och studerande i kommunen får en likvärdig studie- och yrkesorienteringsgrund att stå på.

Barn o Utbildningsnämndens definition av studie- och yrkesorientering i denna handlingsplan är:

Studie och yrkesorientering är all den verksamhet som bidrar till att förbereda eleverna inför framtida studie- och yrkesval.

Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar sin självkännet och sin förmåga till individuell studieplanering, medvetet ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper samt aktuell information, öka sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha.

I den följande handlingsplanen finns även riktlinjer för hur uppdraget skall genomföras. Handlingsplanen är förankrad i Lpfö98, Lpo94 samt i *Allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesorientering*, publicerad av Skolverket 2009.

För att personalen lättare ska kunna arbeta utifrån denna handlingsplan skapades en idébank. I denna finns förslag på bland annat undervisnings- och arbetsmaterial, projektarbete och användbara webbsidor. Idébanken ska vara under ständig utveckling varefter innehållet kommer att bytas ut och läggas till efterhand. All personal uppmantras att bidra med material till idébanken.

SYFTE och MÅL

Syftet med studie- och yrkesorientering är att öka barns/elevs/studerandes självinsikt och förståelse för sin omgivning så att de kan göra väl underbyggda val och kunna välja mål för sin framtid.

Praktisk arbetslivsorientering (prao) är en viktig del i studie- och yrkesorienteringen. Syftet med prao är att ge eleverna konkreta erfarenheter från arbetslivet. Prao fyller en viktig funktion genom att eleven kan bilda sig en uppfattning om olika yrken men även om sina möjligheter och begränsningar.

För att uppfylla mål och syfte är det av stor vikt att kommunen bedriver en oberoende och opartisk studie- och yrkesorientering som utgår från individens behov och förutsättningar.

Skolan skall, enligt Lpo 94, sträva efter att varje elev inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att

- kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden
- få en inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv och få kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och andra länder.

I Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesorientering* står att:

- Eleven ska i undervisningen få möjlighet att utveckla kunskaper om utbildningsvägar och arbetsliv och få egna upplevelser av hur arbetslivet fungerar.
- Elevens studie- och yrkesorientering ska alltid baseras på en balans mellan personliga intressen, förutsättningar, saklig information om arbetslivets kvalifikationskrav och om hur arbetsmarknaden ser ut inom olika yrkesområden.
- Genom information, undervisning och vägledning kan skolan arbeta med att vidga elevens perspektiv för att kunna upptäcka andra yrkesområden än dem som de genom sin bakgrund redan känner till.
- Redan under de första skolåren i den obligatoriska skolan kan kontakter med arbetslivet etableras så att de yngsta elevernas nyfikenhet om arbete och yrken tas tillvara i undervisningen. Skolan utgör också i sig själv en stor och viktig arbetsplats som utnyttjas.
- Det är viktigt att den individuella utvecklingsplanen används som redskap vid vägledning i den obligatoriska skolan.

HANDLINGSPLAN

Handlingsplan och riktlinjer skall integreras i alla skolors och förskolors verksamhetsplan. Personalen utgår från de punkter i handlingsplanen som är aktuella för verksamheten. Varje förskola/skola gör en planering för hur handlingsplanen ska genomföras samt säkerställer vem som gör vad.

Handlingsplan för förskolan

När barnen lämnar förskolan ska de ha

- fått träning i självkännedom.
- fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där personalen aktivt arbetar med att motverka negativa effekter av klassiska könsroller (hädanefter benämnt genustänk).
- ställts inför olika valsituationer, fått välja aktivt och sedan fått hjälp med att reflektera över konsekvenserna.
- fått prova på att söka information och fått hjälp att granska den.

Handlingsplan för förskoleklass - åk 6

När eleverna lämnar åk 6 ska de ha

- tränats i självkänedom. Eleverna har fått stöd i att själva utforska, identifiera och formulera sina intressen, möjligheter och drömmar inför framtiden.
- fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där personalen aktivt arbetar med att motverka genustänk.
- ställts inför olika valsituationer, fått välja aktivt och sedan fått hjälp med att reflektera över konsekvenserna. De ska även ha fått en medvetenhet om påverkansfaktorer vid valsituationer såsom genus, traditioner och kamrater.
- fått prova på att söka information via olika källor och fått hjälp att kritiskt granska dessa.
- fått en introduktion till att kunna koppla skolämne till yrke.
- fått kunskap om olika yrken och branscher.
- fått introduktion till hur arbetsmarknaden fungerar.
- insikt i varför man arbetar.

Handlingsplan för åk 7-9

När eleverna lämnar åk 9 ska de ha

- tränats i självkänedom. Eleverna har fått stöd i att själva utforska, identifiera och formulera sina intressen, möjligheter och drömmar inför framtiden. Detta ska göras genom målformulering samt en plan för hur eleven ska nå målen.
- fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där personalen aktivt arbetar med att motverka genustänk.
- ställts inför olika valsituationer, fått välja aktivt och sedan fått hjälp med att reflektera över konsekvenserna. De ska även ha fått en ökad medvetenhet om påverkansfaktorer vid valsituationer såsom genus, traditioner och kompisar.
- fått sådana kunskaper i att söka och granska information att de självständigt kan hitta den information de behöver som handlar om deras karriär.
- fått träning i att se samband och kunna koppla ämne till yrke genom t.ex. projektarbetet "Skolämne = yrke".
- fått kunskap om olika yrken och branscher.
- kunskap om hur arbetsmarknaden fungerar. Regler, rättigheter och löner. Arbete förr och idag. Arbete i andra länder.
- ökad insikt i varför man arbetar.
- kunskap om olika utbildningsvägar.
- kunskap om hur man söker arbete.

Handlingsplan för särskolan

När eleverna lämnar särskolan ska de ha

- tränats i självkänedom. Fått stöd i att själv utforska, identifiera och formulera sina intressen, möjligheter och drömmar inför framtiden.
- fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där personalen aktivt arbetar med att motverka genustänk.
- ställts inför olika valsituationer, fått välja aktivt och sedan fått hjälp med att reflektera över konsekvenserna. De ska även ha fått en medvetenhet om påverkansfaktorer vid valsituationer såsom genus, traditioner, kompisar etc.
- fått prova på att söka information via olika källor och fått hjälp att granska dessa kritiskt.
- fått en introduktion till att kunna koppla skolämne till yrke.
- fått kunskap om olika yrken och branscher.
- insikt i varför man arbetar.
- kunskaper om olika utbildningsvägar.

Handlingsplan för vuxenutbildningen

När de studerande lämnar vuxenutbildningen ska de ha

- utvecklat sin självkänedom och sin förmåga till individuell studieplanering för fortsatt livslångt lärande.
- ökat sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha.
- ökat sin anställningsbarhet.
- förståelse för att utbildningar och arbetsliv kontinuerligt förändras och utvecklas.
- ökat sin kunskap och medvetenhet att arbetslivet och samhället ställer krav på ökat behov av ständig kompetensutveckling och därmed en förståelse för att byta yrkesinriktning en eller flera gånger under sitt verksamma yrkesliv.

BEHOVSTRAPPA för STUDIE- och YRKESORIENTERING

Denna modell har tagits fram som ett stöd till all personal som arbetar med studie- och yrkesorientering. Alla delarna är erforderliga i processen och man vandrar upp- och nerför behovstrappan tills man inhämtat tillräckligt med kunskap, från förskolan till vuxen ålder.

Det är viktigt att särskilt belysa de delar som den enskilda individen inte har tillräckliga insikter i.

